МИКОЛА БРИГІНЕЦЬ - ПЕРШИЙ РЕКТОР КРЕМЕНЕЦЬКОГО ПЕДІНСТИТУТУ

(До 100-річчя від дня народження)

Микола Лаврентійович Бригінець належить до тих людей, які все своє свідоме життя присвятили народній освіті, підготовці педагогічних кадрів. Вперше ми зустрілися на початку серпня 1967 року, коли я приїхав до старовинного мальовничого міста Кременця на запрошення ректорату Кременецького педінституту прочитати курс лекцій з фізіології рослин і мікробіології для студентів природничого факультету.

В невеличкому затишному кабінеті мене зустрів сивий літній чоловік з допитливими очима і доброзичливою усмішкою – це був ректор Кременецького педагогічного інституту Микола Бригінець. Після знайомства між нами відразу ж зав'язалася жвава дружня розмова, як це часто буває між давно знайомими колегами, адже він також був за спеціальністю біолог-фізіолог рослин.

Та в кабінеті ми довго не затримались, бо Микола Лаврентійович вирішив зразу ж познайомити мене з кафедрою ботаніки, яку він тоді очолював, її співробітниками, а потім повів мене у ботанічний сад, який розміщувався за центральним корпусом інституту. З літератури я добре знав, що цей славнозвісний сад заклав ще у 1806 році відомий у світі вчений, видатний дослідник флори України Віллібальд Бессер [1-3]. З ботанічного саду ми попрямували оглянути теплично-оранжерейне господарство. Після закінчення цієї короткої екскурсії ректор запитав мене: "Будемо з вами працювати разом, чи ні?". Я відповів, що подумаю. Але помандрувавши по Кременецьких горах, скелях, побувавши у парках та лісі, я був зачарований цією природною красою і вирішив залишитися у Кременці. Тут, на кафедрі ботаніки, впродовж 14 років я працював разом з першим її завідувачем і ректором найстарішого на Тернопільщині вузу Миколою Бригінцем.

Життєвий шлях Миколи Лаврентійовича був складним і важким, адже він народився у селянській родині на початку найтрагічнішого в історії людства XX століття. 26 липня 1904 року в Кривому Розі, куди переїхали його

батьки, він вперше побачив білий світ.

У буремному 1917 році Микола Бригінець після закінчення школи вступає до Криворізького педагогічного технікуму, який закінчує в 1925 р., і до 1928 р. працює вчителем біології в селі Саксагань П'ятихатського р-ну Дніпропетровської області. У вересні цього ж року молодий вчитель продовжує навчання у Херсонському інституті соціального виховання, після закінчення якого влаштовується на роботу викладача біології і хімії робітфаку і в медичному технікумі м. Кривого Рогу.

З 1932 по 1935 рр. Микола Бригінець – аспірант Харківського інституту рослинництва за спеціальністю фізіологія рослин. Після закінчення аспірантури працює на посаді старшого наукового співробітника Дніпропетровського зернового інституту. В 1937 р. він захищає дисертацію і одержує наукову ступінь кандидата сільськогосподарських наук. З 1938 по 1941 рр. працює завідувачем кафедри ботаніки Херсонського педінституту. У 1940 р. його затверджують у вченому званні доцента.

В 1941 році Микола Бригінець був евакуйований на Північний Кавказ в с. Михайлівку Ворошиловоградського району і призначений на посаду директора середньої школи. У липні 1942 р. він обіймає посаду головного агронома Райземвідділу міста Гузар Кашкодеріїнської області Узбецької республіки, звідки його 1943 р. відкликають на роботу у звільнені райони України. З 1944 по 1950 роки він працює завідувачем кафедри ботаніки Херсонського педагогічного інституту.

В 1950 році Міністерство освіти УРСР призначає Миколу Бригінця на посаду директора Кременецького учительського інституту, який 4 серпня 1950 року Постановою РМ УРСР реорганізовано у педагогічний, а у 1969 році перебазовано в Тернопіль.

Перший ректор Кременецького, а згодом Тернопільського, педінституту Микола Лаврентійович Бригінець працював на цій посаді 25 років. За цей час він підготував і випустив понад 12 тисяч педагогічних працівників, які нині працюють не тільки у закладах освіти, а й в різних галузях народного господарства. Микола Лаврентійович був хорошим сім'янином – виростив і виховав дочку і сина, які продовжили справу своїх батьків.

Поряд із важкою ректорською роботою М. Бригінець займався також плідною науково-дослідною та активною громадською роботою. Він опублікував понад 50 наукових і науково-методичних праць [4, 5]. Обирався депутатом районної і обласної Рад депутатів трудящих, очолював комісію фонду миру, виконував обов'язки заступника голови обласної організації товариства "Знання" та ін.

За успішну працю на ниві народної освіти Указом Президії Верховної Ради УРСР Миколі Лаврентійовичу Бригінцю було присвоєно почесне звання Заслуженого працівника вищої школи УРСР. Його також було нагороджено трьома орденами, чотирма медалями, почесними грамотами та іншими урядовими відзнаками.

У вересні 1974 року Микола Лаврентійович звільняється з посади ректора і продовжує працювати на посаді доцента кафедри ботаніки до 1981 року.

25 квітня 1981 року Микола Бригінець відійшов у вічність. Та його справу успішно продовжують учні та послідовники. Якщо на першому році ректорства М. Бригінця на трьох факультетах працювало 43 викладачі, з них лише три кандидати наук, доценти (разом з ректором), то сьогодні в університеті (статус університету педінститут одержав в 1997 р.) на 13 факультетах (48 кафедрах) працюють понад 400 викладачів, з них 2 члени-кореспонденти НАПН України, 3 академіки АНВШ України, 3 члени-кореспонденти української екологічної Академії наук, 45 докторів наук, професорів, 290 кандидатів наук, доцентів.

Близько 7000 студентів навчаються у закладі на денній та заочній формах навчання. До їх послуг – 5 гуртожитків, 6 спортзалів, манеж, стадіон, біологічний стаціонар, медичний пункт, санаторій-профілакторій, комп'ютерні аудиторії з доступом до Інтернету, бібліотека, книжковий фонд якої налічує близько 600 тисяч примірників, читальні зали, їдальня, Інтернет-кафе та інші установи.

Тернопільський державний педагогічний університет ім. Володимира Гнатюка – спадкоємець Кременецького педінституту, в розвиток якого чимало зусиль вклав його перший ректор Микола Бригінець, нині є сучасним навчальним закладом, одним із провідних у групі педагогічних навчальних закладів України регіональним центром вищої педагогічної освіти у Західній Україні. За результатами рейтингу вищих навчальних закладів освіти України, університет увійшов до складу трьох кращих гуманітарних і педагогічних вузів, нагороджений Дипломами лауреата Міжнародного Академічного Рейтингу популярності та якості "Золота фортуна".

Література

1. Бригінець М. Л., Заверуха Б. В. Кременецький ботанічний сад (до 150-річчя заснування // Наук. записки Кременецького пед. інституту. – К.: Рад школа. – Вип. 2. – 1958. – С. 31-39.

2. Бригінець М. Л., Заверуха Б. В. Бессер В. Г. видатний ботанік першої половини XIX століття // Наук. записки Кременецького пед. інституту. – Тернопіль, 1959. – Вип.4. – С. 89-92.

3. Бутницький І. М., Зелінка С. В. Видатний дослідник флори України // Тернопілля 95. Регіональний річник. – Тернопіль: Збруч, 1995. – С. 298-303.

4. Векірчик К. М., Шиманська В. О. Ботанічна наука і підготовка національних кадрів на природничому факультеті Тернопільського державного педінституту // Матеріали міжрегіональної наук. конференції "Українська еліта: минуле, сучасне, майбутнє". – Тернопіль, 1996. – С. 114-120.

5. Векірчик К. М., Барна М. М., Бутницький І. М., Шиманська В. О. Розвиток ботанічної науки на Тернопіллі // Наукові записки Тернопільського держ. педуніверситету ім. Володимира Гнатюка. Серія 4: Біологія. – 1998. – № 2 – С. 101-106.

Кузьма ВЕКІРЧИК,
професор кафедри ботаніки
ТДПУ ім. Володимира Гнатюка.